

מראי מקומות - חגיגה

יז:

א. ופנית בבקר

פרש"י, שהוא חוה"מ, דאילו ביו"ט תחומין אסור, וא"כ ודאי אסור לחזור לביתו ביו"ט. והעירו תוס' דלפ"ז צ"ל דתחומין דאורייתא, דאל"כ אין שייך להביא רא' מקרא, וכ' להוכיח דתחומין מדרבנן, ואפי' של י"ב מיל. ולכאור' מבואר מרש"י דס"ל דתחום י"ב מיל הוא דאורייתא. עוד העיר הטורי אבן, דאפי' למ"ד תחומין דאורייתא, המקור הוא מהא דכתי' אל יצא איש ממקומו ביום השבת, ומהכ"ת לילף יו"ט משבת, הרי יו"ט קיל משבת, ואי"ז נכלל בהא דכתי' ביום טוב איסור מלאכה. וע' בשו"ת חת"ס (או"ח קמ"ט), שכ' דלק"מ, דכיון דנלמד מקרא דאל יצא איש ממקומו, ופסוק זה במן כתי', שלא יצא ממקומו י"ב מיל, דהא לא ירד מן ביו"ט, א"כ ע"כ הא דכתי' ביום השביעי לאו דוקא, דכי היכי דהדין והחינו את אשר יביאו נאמר גם ביו"ט מן התורה, כיון שלא ירד המן ביו"ט, וכמש"כ תוס' בביצה (ב:), [וע' בתוס' בפסחים (קטז.) שכ' דממה שאנו מתפללין בשבת "וברכתו מכל הזמנים", ואמרי' במה ברכו, במן, משמע דביו"ט ירד מן כבחול, וצ"ע], ולכן צריכים לחם משנה ביו"ט, א"כ ה"ה לענין תחומין. וכ"ש למ"ד דתחומין אלפיים אמה דאורייתא, מקרא דומדותם מחוץ לעיר אלפיים אמה, דבזה לא כתי' שבת כלל, פשוט די"ל דה"ה ביו"ט.

ב. ופנית בבקר

פרש"י, דביו"ט תחומין אסור, וע"כ יצא בחוה"מ. וק', הא רש"י בר"ה (ה.) פי' באור"א, דע"כ אין שייך לומר דיצא בליל יו"ט ראשון, דהא חייב לראות פני העזרה בבקר, וא"כ ע"כ כוונת התורה היא דצריך ללון בליל חוה"מ. וכבר עמד החתם סופר בר"ה שם על הסתירה בדברי רש"י, וביאר דהסוגיא כאן אתי למ"ד דאין מקריבין עולות ביו"ט, וא"כ ע"כ לא הביא העולת רא' שלו ביום א'. וא"כ, בשלמא אם הי' יכול להביא עולת רא' שלו, אז אסור לאחרו וצריך להביאו מיד ביום א' (וע' בטורי אבן כאן בזה), ועכצ"ל דופנית בבקר שני קאמה. אבל אם אינו יכול להביא עולת רא' שלו ביום א', וא"כ אפשר דיכול לצאת מירושלים בלאו ראיי' במקדש, דכיון דממ"נ צריך לחזור להביא עולה שלו, א"כ אולי יכול לקיים הדין רא' שלו ג"כ ביום אחה. ולכן פרש"י כאן דאינו יכול לצאת משום תחומין [וע"כ הי' שם בליל א' משום קרבן פסח]. אבל בסוגיא דר"ה פרש"י להלכה, דקיי"ל כב"ה דיכול להקריב עולתו ביו"ט, ולכן אפי' בלא הדין תחומין צריך ליראות בעזרה [עוד כ' שם דאולי ס"ל לב"ש כשי' ר"ע דתחומין דאורייתא (ולכאור' אפי' למהלך הראשון צ"ל דס"ל דתחומין דאורייתא, וכמו שהק' תוס' שם, אלא דזה לא הי' ההכרח, אדרבה, אנו מוכרחין לומר כן בחשבון הסוגיא)].

ג. ופנית בבקר

ע' בתוס' (ד"ה דכתי') שהביא מהספרי דלמד מקרא זה דצריך ללון גם אם הביא עופות, מנחות, וכו', דדרשי' כל פינות שאתה פונה לא יהי' מן הבקר ואילך. וע' במנחת חינוך (קע"א) שכ' דלפי שי' תוס' יוצא דהכהן גדול דצריך להביא חביתין בכל יום, אינו יכול ללון שום לילה חוץ מירושלים. וכ' די"ל דזהו המקור למש"כ הרמב"ם (כלי המקדש ה, ז) דכה"ג צריך שיהא ביתו בירושלים ואינו זז משם לעולם.

ד. מצות לינה

יש כמה שיטות בראשונים בענין מצות לינה. שי' רש"י בסוגיין, וכן תוס', דצריך ללון לילה ראשון של חוה"מ, ולא סגי במה שלן בירושלים ביו"ט. שי' רש"י בפסחים (צה:) הוא דמצות לינה היא בלילה הראשון של יו"ט גופא (וצ"ע מה יעשה עם ההוכחות שכ' כאן ובחגיגה, ע' היטב בדבריו שם, ובערוך לנר בר"ה (ה.) מהגהת בן המחבר). שי' תוס' בר"ה (ה.) בסופו, וכן הוא שי' הרשב"א שם, דצריך ללון בירושלים כל ז' ימי החג, דכלילה א' דמי. שי' הרמב"ם לכאור' הוא דאין דין לינה בכלל, שהרי לא הביאו לדינא, ומשמע דס"ל דלא קיי"ל הכי. וע' ברש"י בר"ה שם לענין המקור לדברי הרמב"ם.

ה. אבל בהא אימא מודה להו לב"ה

פרש"י, בעצרת שחל להיות בע"ש, אימא מודה לב"ה ויקרבו ביו"ט, שיש חשש שמא יבואו לפשוע שלא יקריבום עוד. והק' בשבט הלוי (א, קס"א), הא טעמא דב"ש הוא משום לכם ולא לגבוה, וא"כ איסור דאורייתא הוא, ולמה יהי' מותר להקריב קרבנו משום חשש פשיעה. וע"ש שכ' ע"פ מה שייסד שם, דבאמת אף ב"ש מודו שאין איסור להקריב השלמי חגיגה מדאורייתא ביו"ט (ועל דרך מש"כ לעיל מהמרומי שדה), ולפי"ז א"ש, דאינו אסור אלא מדרבנן.

ו. אטו עצרת יומי מנינן שבועי לא מנינן

וק', מה בכך, הא תפסת מרובה לא תפסת, וא"כ לימא דיש רק יום א' של שבועות, ואין שום דיני תשלומין, כיון דמנינן ימים. וכ' תוס' בר"ה (ה.), דכיון דמחדש ילפי', אמרי' עצרת לכל מנויי'. וכ' הרשב"א והריטב"א (שם) דסמך על תי' השני דחג השבועות כתיב. ובתוס' הרא"ש (שם) אי' דאם אמרי' תפסת מועט, א"כ לא ילפי' כלום מהא דאף עצרת למנויי', ובכה"ג אין שייך לומר תפסת מועט. וכ' החי' הר"ן (שם) דכיון דאם נתפוס הרוב יכול לקיים שניהם, דהיינו, דעיקר חג השבועות הוא ליום א', ותשלומין לז', זה עדיף מלתפוס רק המועט.

המשך בעמוד הבא

מראי מקומות - חגיגה

יז: (המשך)

ז. מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי

כ' הרמב"ם בספר המצוות (קס"א), דאין לטעות מכח דברי הגמ' כאן לומר שיש שתי מצוות, מצוה א' למנות ימים, ומצוה ב' למנות שבועות. דאם הי' כן, הו"ל להגמ' לומר מנין ימים מצוה, ומנין שבועות מצוה. ועוד, דאם ב' מצוות הן, א"כ לא הי' צריך להיות הדין דמונין שבועות בכל לילה, אלא רק בליל השבועות, והרי אנו מונין בכל לילה. ועוד, א"כ הוה לן לברוכי ב' ברכות, א' על ספירת הימים, וא' על ספירת השבועות. אולם ע' ברבנו ירוחם (נתיב חמישי, חלק רביעי) שכ' בפשיטות דב' מצוות הן, ואכן הק', א"כ למה אין מברכין ב' ברכות, וכמו בתפילין דמברכין ב' ברכות, ולמה אמרי' היום י"ד יום שהם ב' שבועות, הוה לן למימר היום י"ד יום והיום ב' שבועות. וע"ש שכ' לבאר דמן התורה מונין ימים אפי' אם אין בהם"ק, ומונין שבועות רק במקום קרבן העומר. וא"כ, בזמן הזה מה שאנו מונין השבועות הוא רק זכר למקדש. וא"כ, כיון דאינו אלא זכר למקדש, לכך אין

מברכין עליו, דאין מברכין על מה שאנו עושין רק לשם זכר (ולכא' לדבריו בזמן המקדש היינו מברכים ב' ברכות, ומונין ב' מנינים, ע"ש, וצ"ע"ק בלשוננו).

וע"ע באור שמח (תמידין ומוספין ז, כב) שהביא מאגרות הרמ"ה, דלא כשי' הראשונים דספירה בזמן הזה מדאורייתא, ולא כשי' שהיא מדרבנן, אלא דספירת ימים דאורייתא בזמן הזה, וספירת שבועות דרבנן, וכ' דהטעם לזה סוד אלוקי הוא. וביאר האו"ש, דאי' בגמ' דמצוה למימני יומי ולמימני שבועי, ועוד חג השבועות כתיב. והביאור הוא, דמנה ימים וקדש עצרת, דהיינו היו"ט, דהיו"ט יום אחד הוא, ומנה שבועות וקדש חג השבועות, דהיינו לקרבנות הרגל, שיש לו שבוע להביא קרבנותיו. וא"כ, י"ל דכיון דהדין של עצרת הוא לעולם, אפי' לאחר חרבן הבית, א"כ שפיר יש לחייב למימני יומי, אפי' בזמן הזה, משא"כ הדין של שבועות, דהיינו היכולת להביא קרבנותיו עד שבוע, אי"ז נוגע בזמן הזה, ולכן אין צריך למנות שבועות אלא זכר למקדש.